

Ch-5: Lấy mẫu (Sampling)

Lecture-9

5.1. Lý thuyết lấy mẫu

5.2. Biến đổi Fourier rời rạc (DFT)

5.3. Biến đổi Fourier nhanh (FFT)

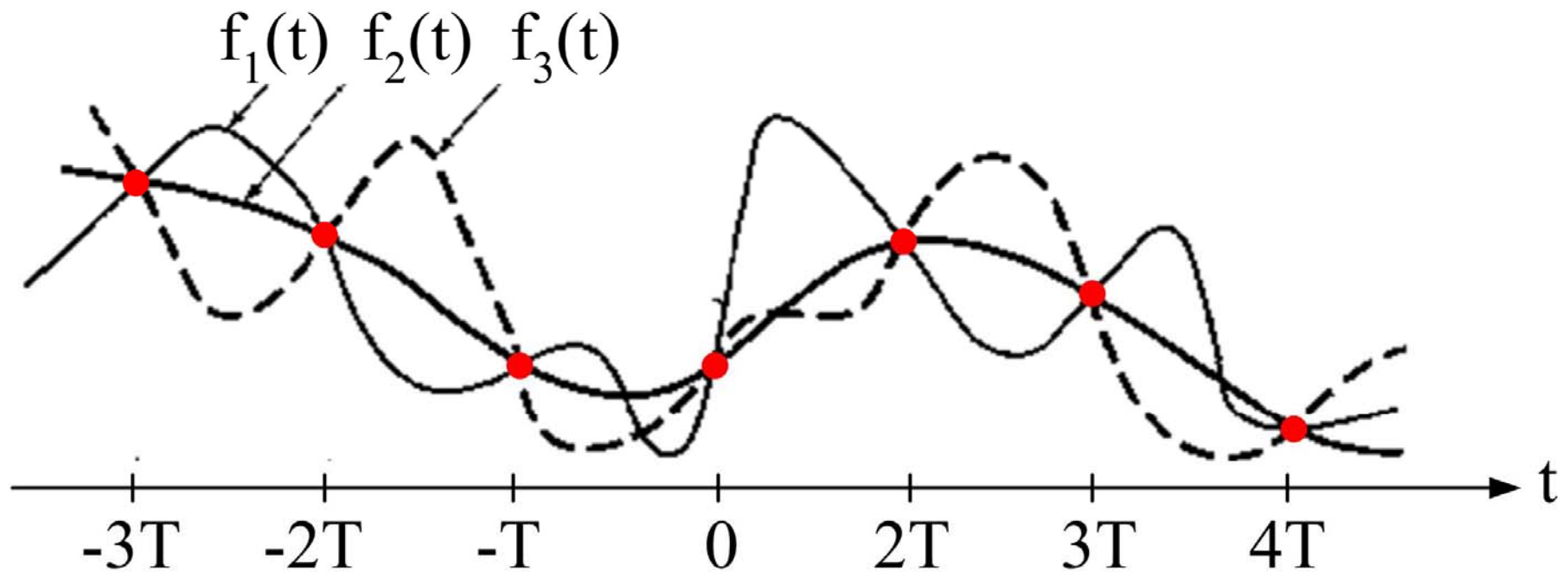
5.1. Lý thuyết lấy mẫu

5.1.1. Lấy mẫu trong miền thời gian

5.1.2. Lấy mẫu trong miền tần số

5.1.1. Lấy mẫu trong miền thời gian

- Có vô số tín hiệu có thể khôi phục từ các mẫu biết trước.

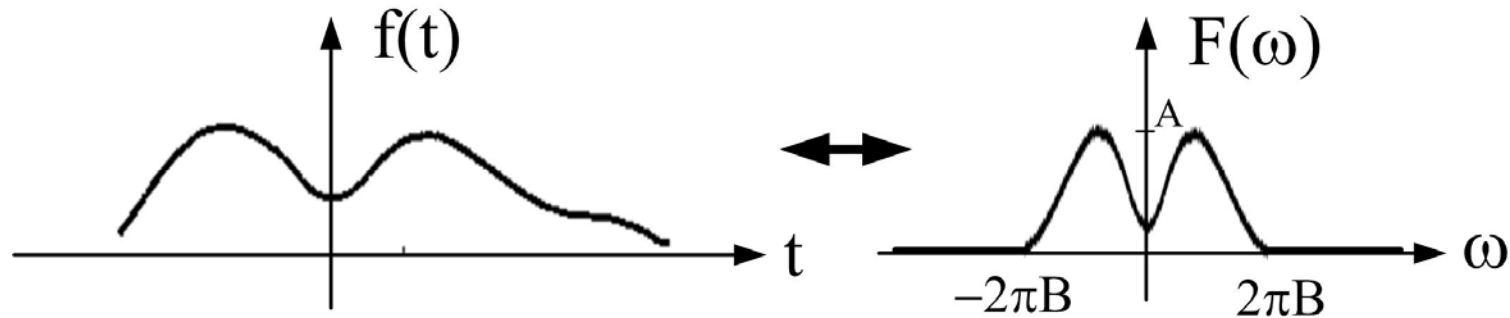
- Nếu tín hiệu có băng tần giới hạn thì có thể khôi phục lại duy nhất từ các mẫu biết trước nếu được lấy mẫu tuân theo ĐL lấy mẫu

5.1.1. Lấy mẫu trong miền thời gian

- a) Lấy mẫu bằng chuỗi xung đơn vị - định lý lấy mẫu
- b) Lấy mẫu bằng bộ giữ mẫu bậc không
- c) Khó khăn trong việc khôi phục tín hiệu thực tế

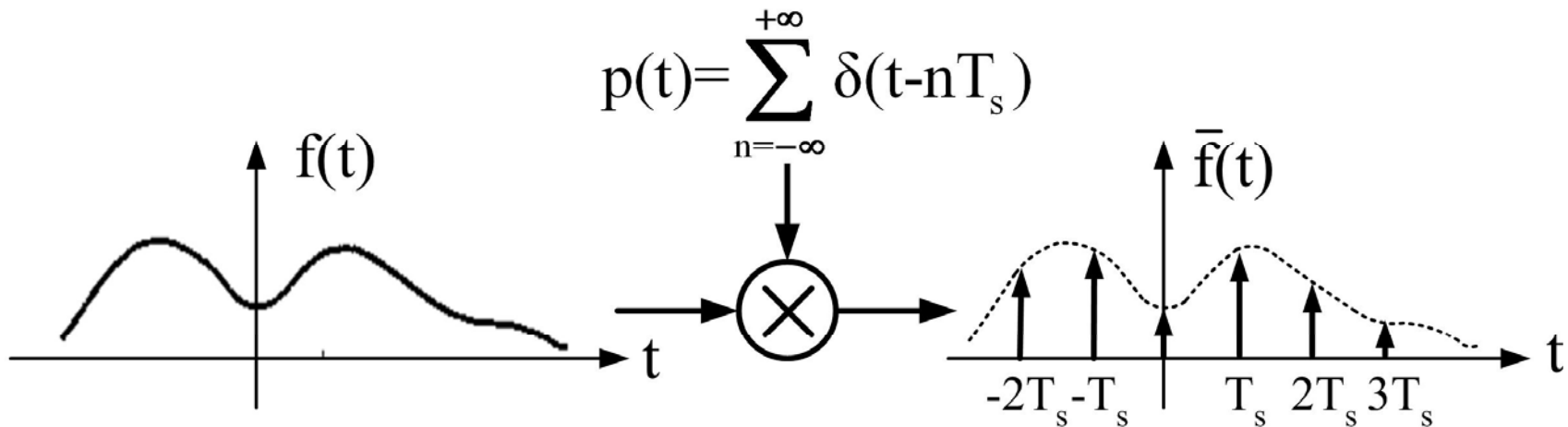
a) Lấy mẫu bằng chuỗi xung đơn vị - định lý lấy mẫu

- ❑ Xét tín hiệu cần lấy mẫu $f(t)$ với băng tần hữu hạn là B Hz

- ❑ Tín hiệu $f(t)$ được lấy mẫu bằng cách nhân với chuỗi xung đơn vị

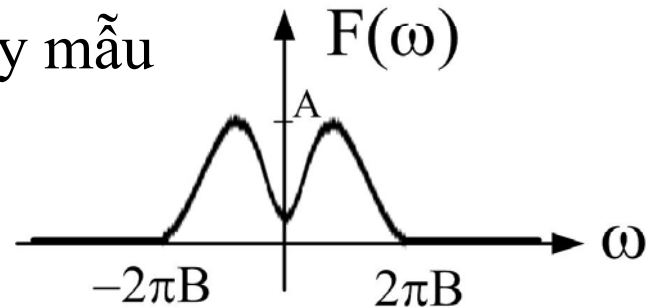
$$\bar{f}(t) = f(t)p(t) \implies \bar{f}(t) = f(t) \sum_{n=-\infty}^{\infty} \delta(t - nT_s) \implies \bar{f}(t) = \sum_{n=-\infty}^{\infty} f(nT_s) \delta(t - nT_s)$$

a) Lấy mẫu bằng chuỗi xung đơn vị - định lý lấy mẫu

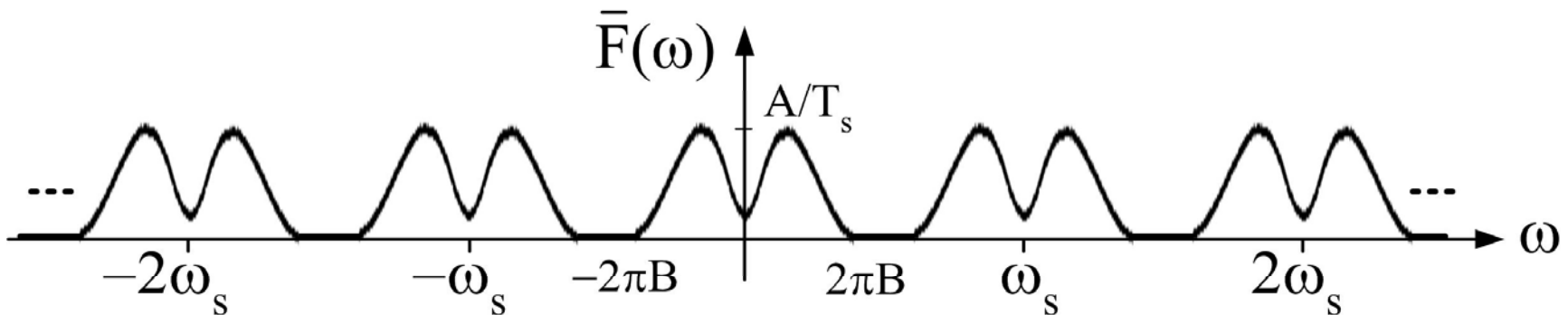
□ Phổ của tín hiệu đã được lấy mẫu

$$f(t) \leftrightarrow F(\omega)$$

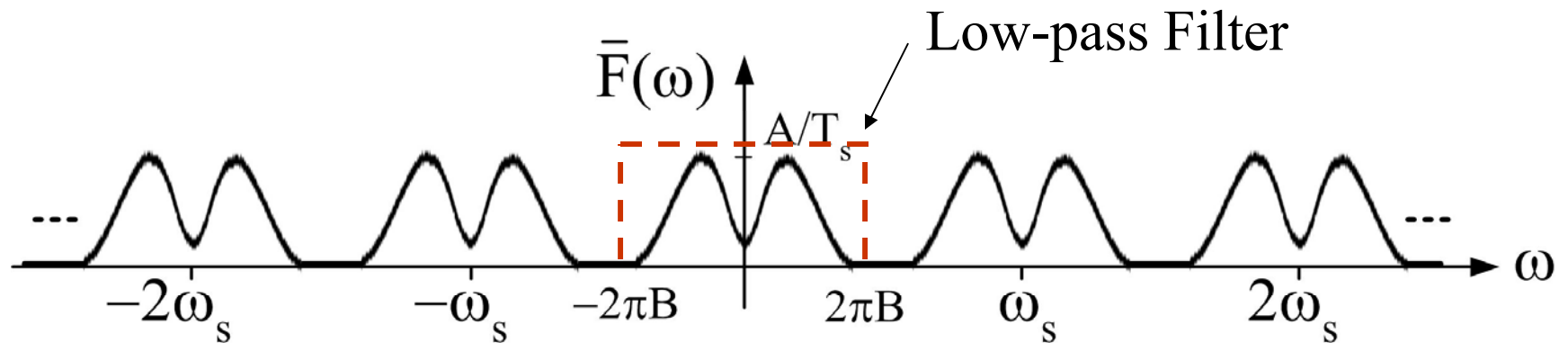
$$p(t) \leftrightarrow P(\omega) = \frac{2\pi}{T_s} \sum_{n=-\infty}^{\infty} \delta(\omega - n\omega_s); \quad F_s = 1/T_s, \quad \omega_s = 2\pi F_s$$

$$\Rightarrow \bar{f}(t) \leftrightarrow \bar{F}(\omega) = \frac{1}{2\pi} [F(\omega) * P(\omega)] = \frac{1}{T_s} \sum_{n=-\infty}^{\infty} F(\omega - n\omega_s)$$

a) Lấy mẫu bằng chuỗi xung đơn vị - định lý lấy mẫu

□ Khôi phục tín hiệu - Định lý lấy mẫu: ĐL Nyquist, ĐL Shannon

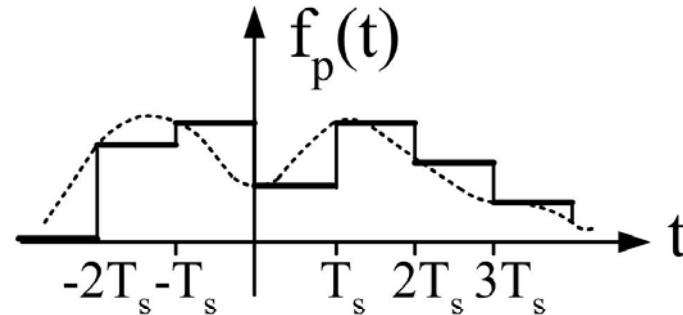
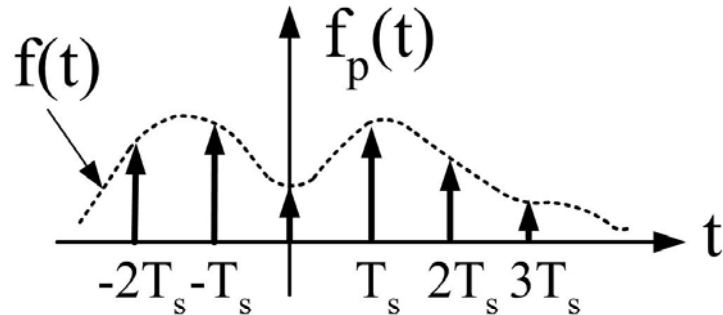
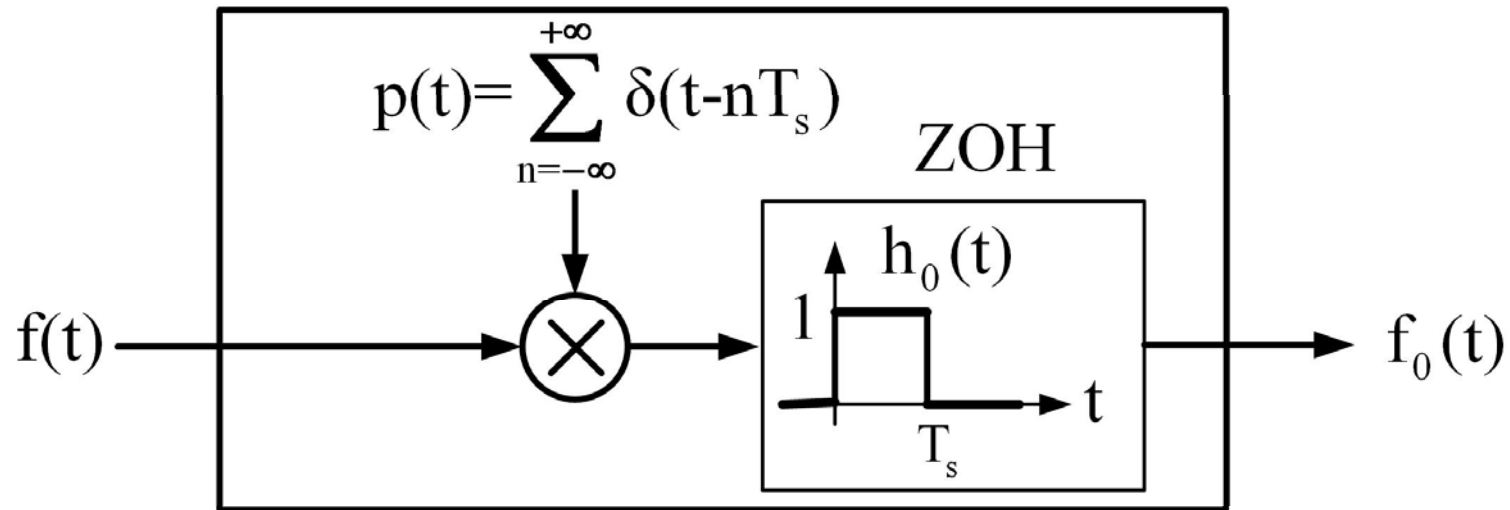

$$\Rightarrow \omega_s \geq 4\pi B \Rightarrow F_s \geq 2B; F_s = 2B \text{ Nyquist rate}$$

Tín hiệu có phổ giới hạn là B Hz có thể khôi phục chính xác từ các mẫu của nó có được khi lấy mẫu đều đặn với tốc độ $F_s \geq 2B$ mẫu/s. Nói cách khác tần số lấy mẫu nhỏ nhất là $F_s = 2B$ Hz

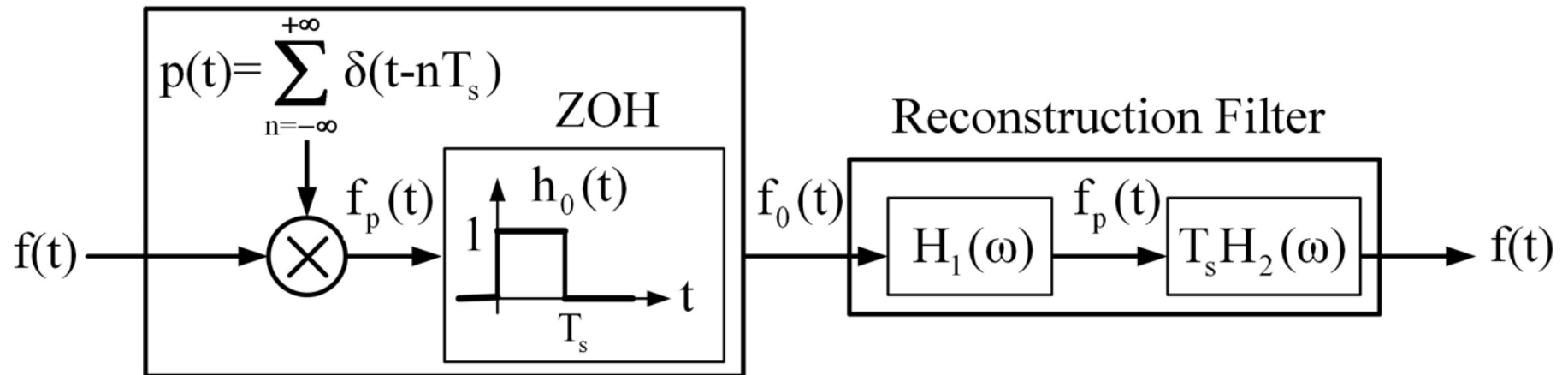
b) Lấy mẫu với bộ giữ mẫu bậc không

- Lấy mẫu với bộ giữ mẫu bậc không

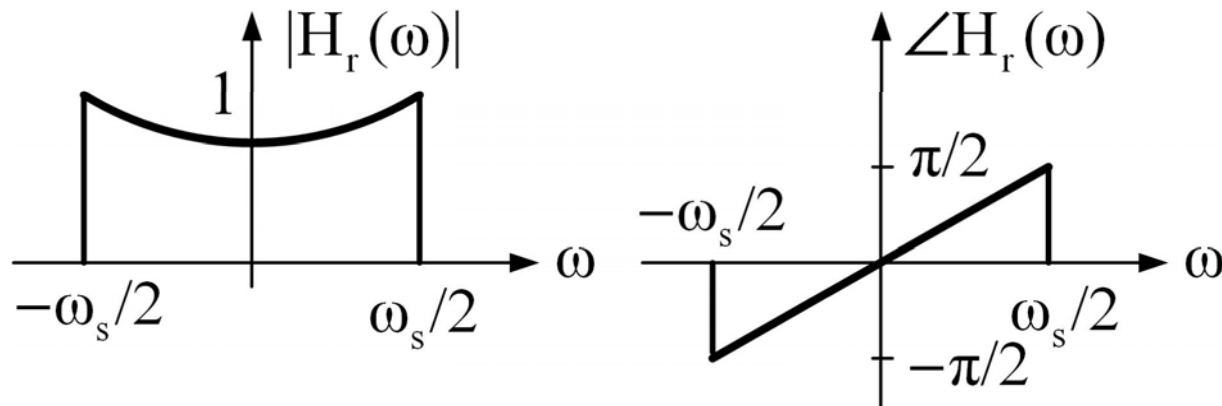

b) Lấy mẫu với bộ giữ mẫu bậc không

- Bộ khôi phục tín hiệu cho bộ giữ mẫu bậc không

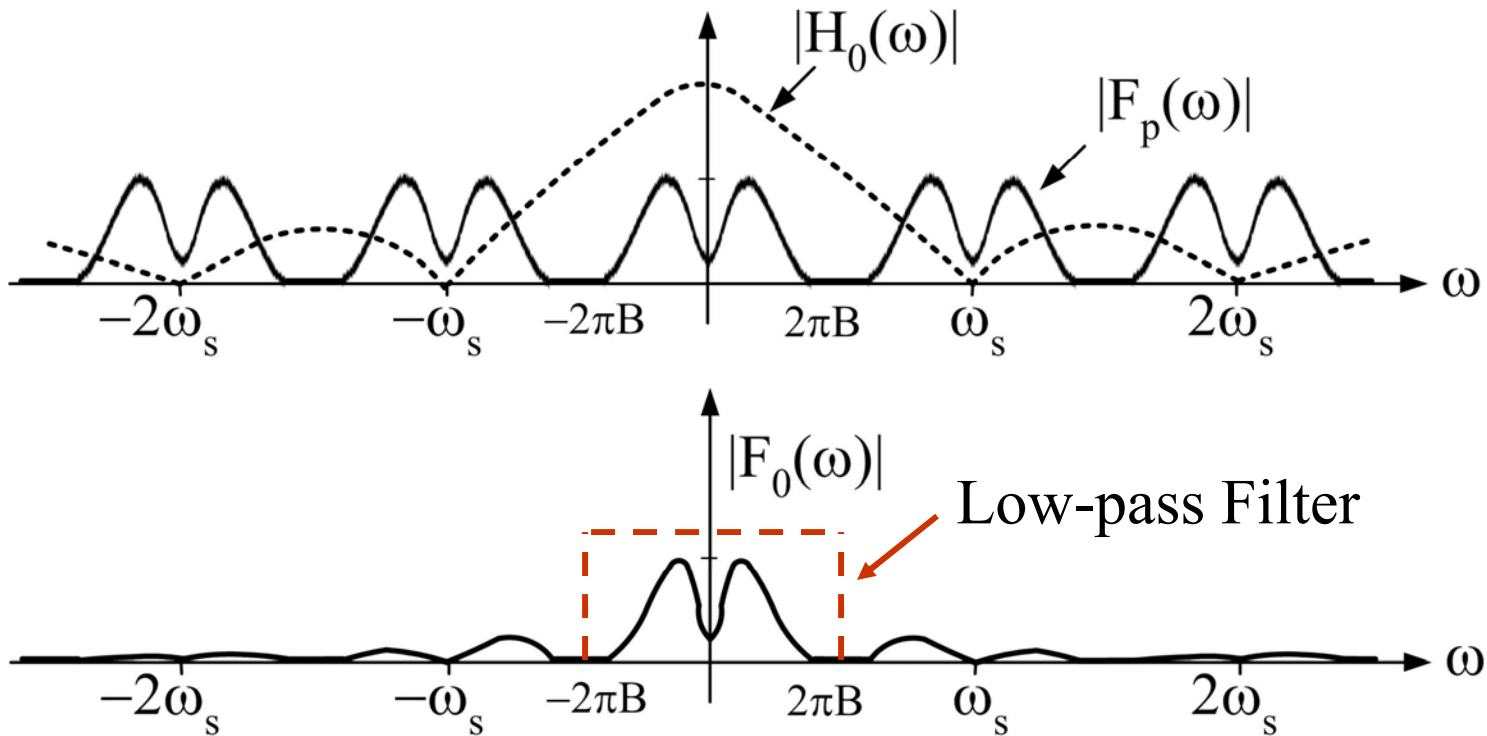

⇒ $H_r(\omega) = T_s H_1(\omega) H_2(\omega)$ ⇒ Không thực hiện được!!!

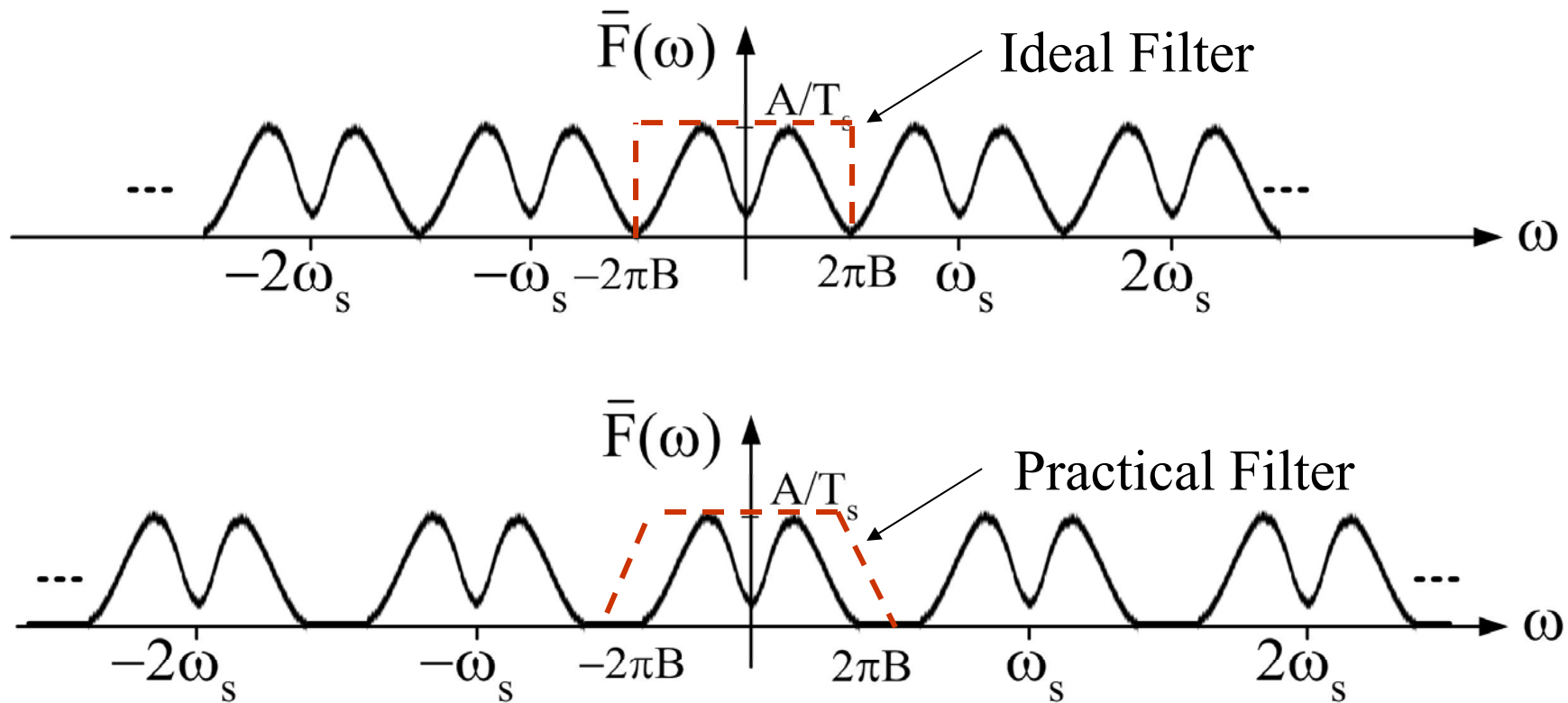
b) Lấy mẫu với bộ giữ mẫu bậc không

- Khôi phục gần đúng cho bộ giữ mẫu bậc 0

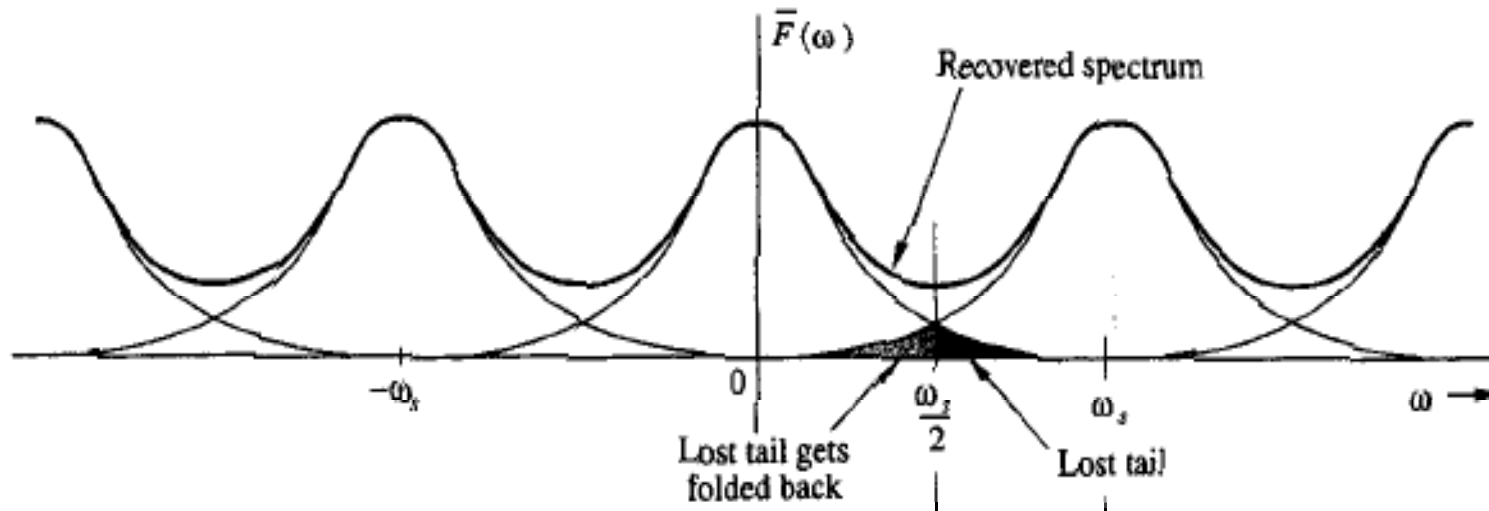
d) Khó khăn trong việc khôi phục tín hiệu thực tế

- Giả sử tín hiệu có băng tần hữu hạn

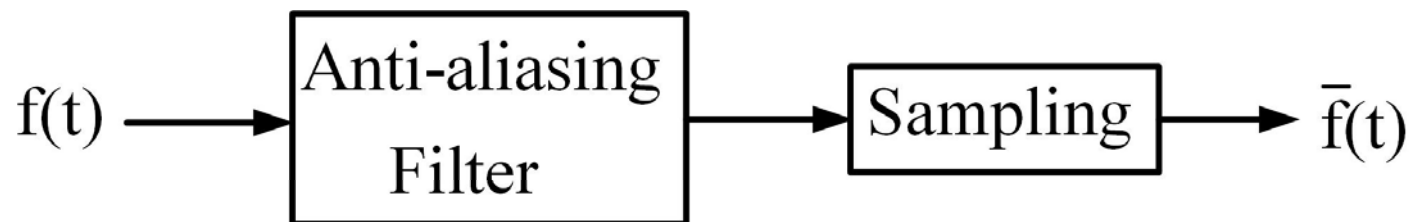

d) Khó khăn trong việc khôi phục tín hiệu thực tế

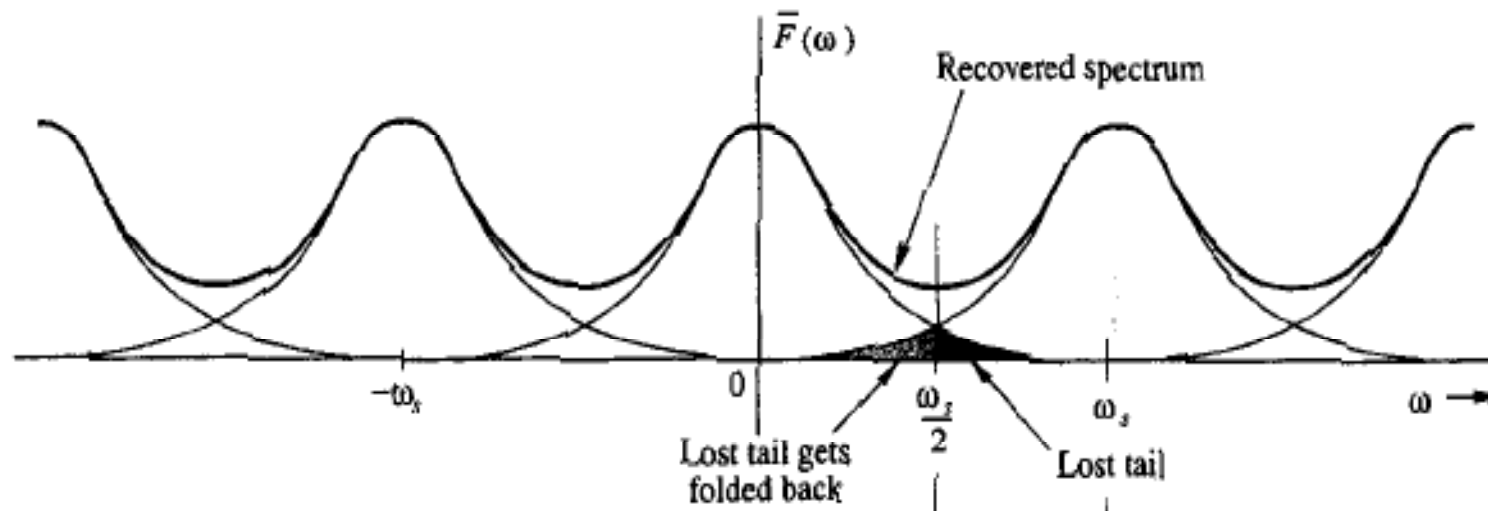
- Băng tần tín hiệu vô hạn – hiện tượng alias

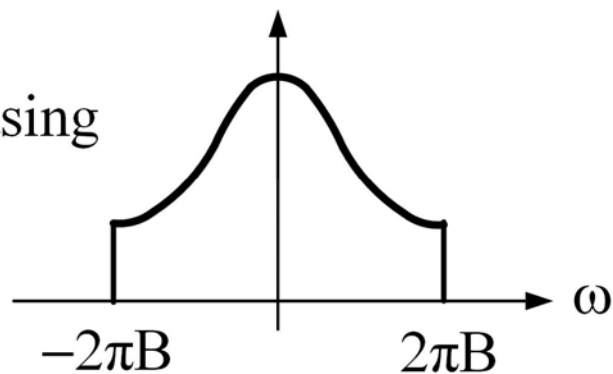
Giải pháp: Anti-aliasing Filter

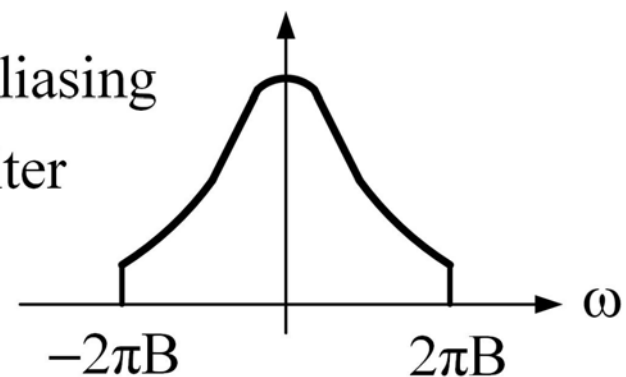
d) Khó khăn trong việc khôi phục tín hiệu thực tế

Without
Anti-aliasing
Filter

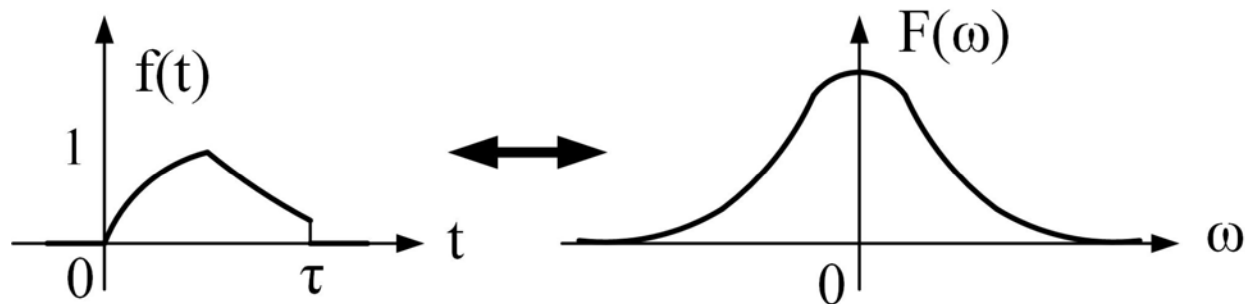

Anti-aliasing
Filter

5.1.2. Lấy mẫu trong miền tần số

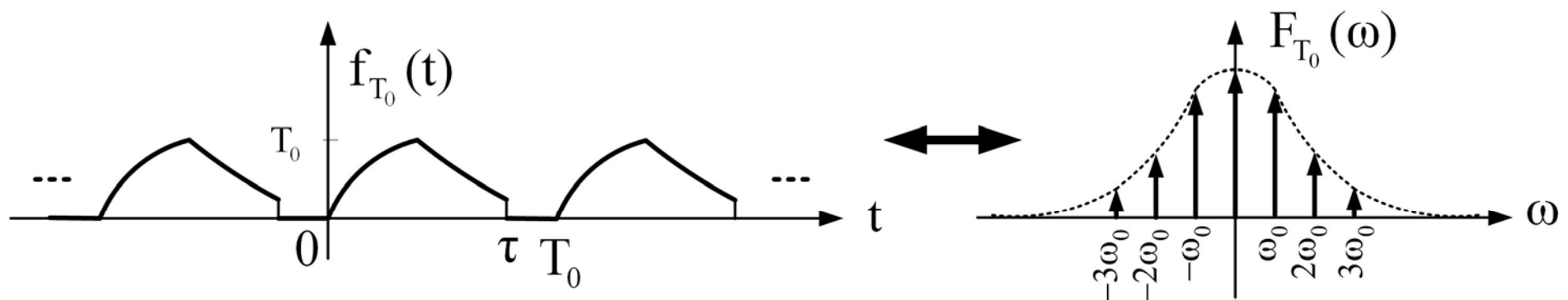
- Xét tín hiệu $f(t)$ có thời gian hữu hạn và phổ như hình vẽ

- Lấy mẫu $F(\omega)$ trên thang tần số với chu kỳ lấy mẫu là ω_0

$$F_{T_0}(\omega) = F(\omega) \sum_{n=-\infty}^{+\infty} \delta(\omega - n\omega_0) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} F(n\omega_0) \delta(\omega - n\omega_0)$$

$$\Rightarrow f_{T_0}(t) = T_0 f(t) * \sum_{n=-\infty}^{+\infty} \delta(t - nT_0); T_0 = 2\pi/\omega_0 \Rightarrow f_{T_0}(t) = T_0 \sum_{n=-\infty}^{+\infty} f(t - nT_0)$$

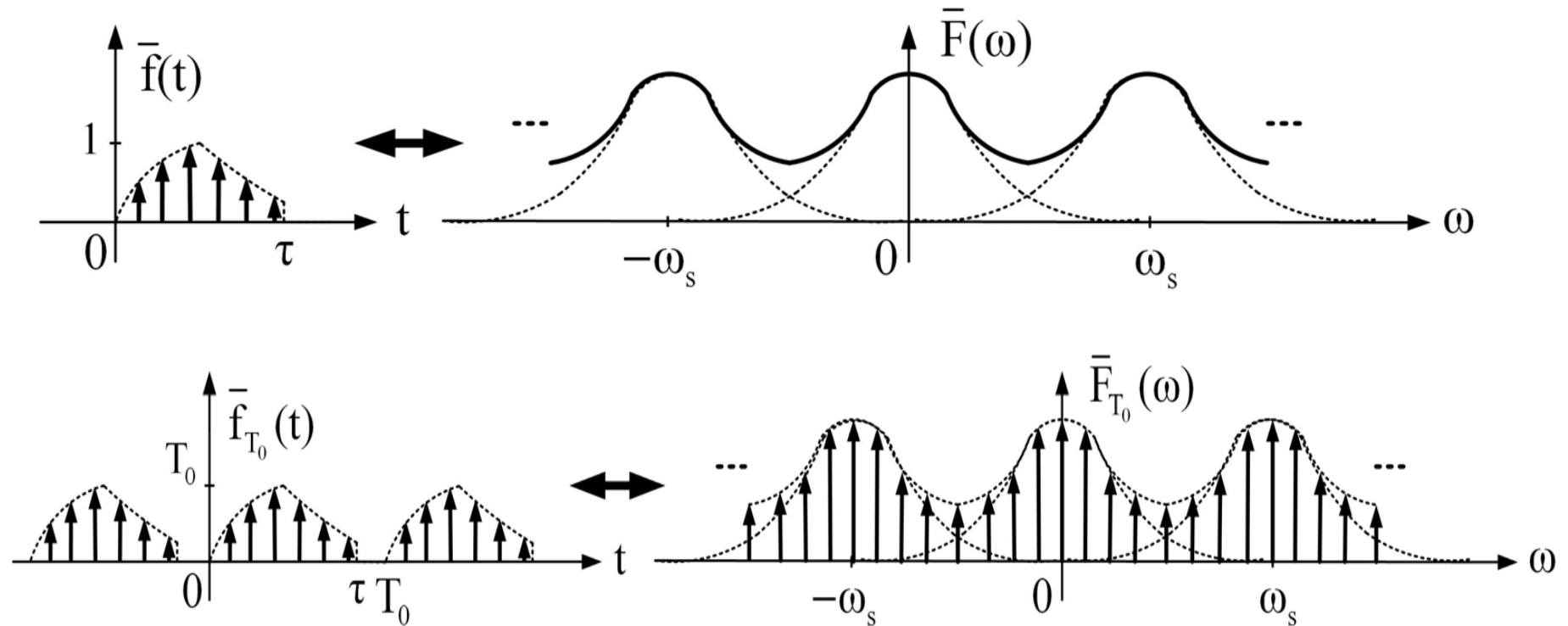

5.1.2. Lấy mẫu trong miền tần số

- Điều kiện khôi phục lại tín hiệu gốc khi lấy mẫu phổ của tín hiệu

$$T_0 \geq \tau \quad \Rightarrow \quad \omega_0 \leq 2\pi/\tau$$

- Lấy mẫu phổ tín hiệu đã được lấy mẫu

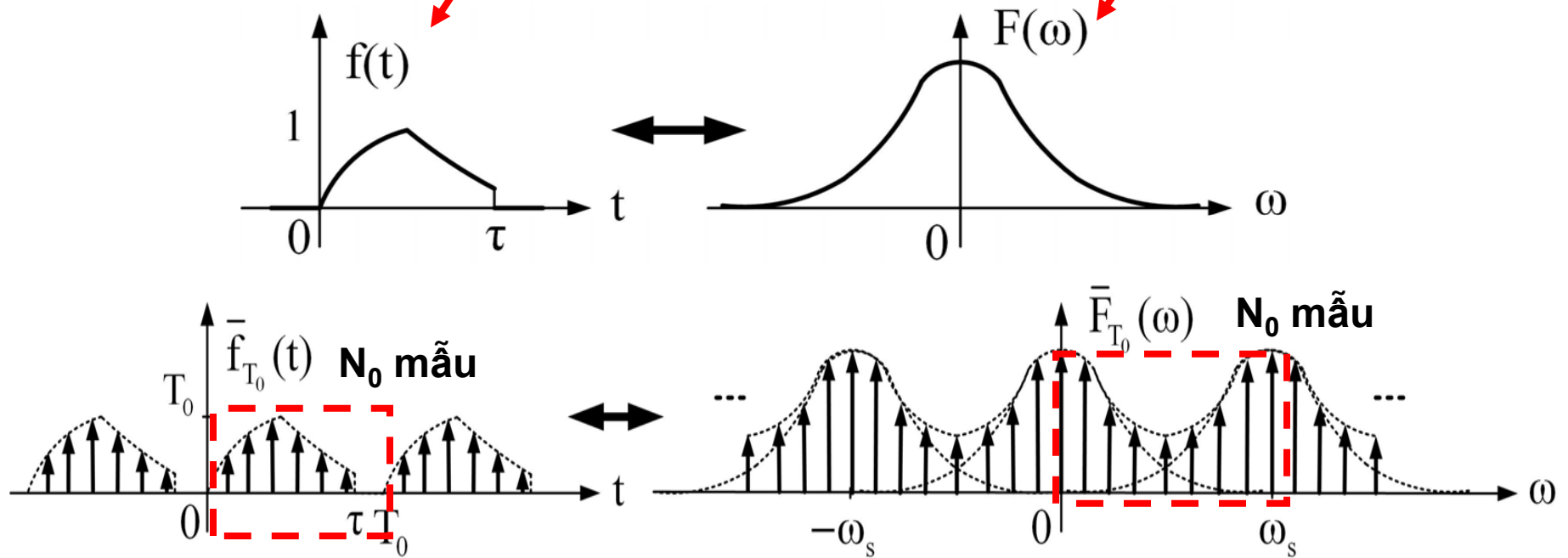

5.2. Biến đổi Fourier rời rạc DFT

- ❑ Mục đích: thiết lập mối quan hệ giữa các mẫu trong miền thời gian với các mẫu trong miền tần số

$$f(t) = \frac{1}{2\pi} \int_{-\infty}^{\infty} F(\omega) e^{j\omega t} d\omega$$

$$F(\omega) = \int_{-\infty}^{\infty} f(t) e^{-j\omega t} dt$$

$$N_0 = T_0 / T_s = \omega_s / \omega_0$$

5.2. Biến đổi Fourier rời rạc DFT

□ Biến đổi DFT thuận:

- Do $f(t)$ chỉ tồn tại từ 0 đến T_0 (tương ứng với N_0 mẫu):

$$\bar{f}(t) = \sum_{k=0}^{N_0-1} f(kT_s) \delta(t - kT_s) \Rightarrow \bar{F}(\omega) = \sum_{k=0}^{N_0-1} f(kT_s) e^{-j\omega kT_s}$$

- Mặt khác trong đoạn $-\omega_s/2$ đến $\omega_s/2$ (tương ứng với N_0 mẫu):

$$\bar{F}(\omega) = \frac{F(\omega)}{T_s} \Rightarrow F(r\omega_0) = T_s \bar{F}(r\omega_0) = T_s \sum_{k=0}^{N_0-1} f(kT_s) e^{-jr\omega_0 kT_s}$$

- Đặt $\Omega_0 = \omega_0 T_s = 2\pi/N_0$; $F_r = F(r\omega_0)$: mẫu thứ r của $F(\omega)$; $f_k = T_s f(kT_s)$: mẫu thứ k của $f(t)$; ta có:

$$F_r = \sum_{k=0}^{N_0-1} f_k e^{-jr\Omega_0 k} \quad (\text{Biến đổi DFT thuận})$$

5.2. Biến đổi Fourier rời rạc DFT

□ Biến đổi DFT ngược: nhân DFT thuận với $e^{jm\Omega_0 r}$ sau đó lấy tổng:

$$\sum_{r=0}^{N_0-1} F_r e^{jm\Omega_0 r} = \sum_{r=0}^{N_0-1} \left[\sum_{k=0}^{N_0-1} f_k e^{-jr\Omega_0 k} \right] e^{jm\Omega_0 r}$$

$$\Rightarrow \sum_{r=0}^{N_0-1} F_r e^{jm\Omega_0 r} = \sum_{k=0}^{N_0-1} f_k \left[\sum_{r=0}^{N_0-1} e^{j(m-k)\Omega_0 r} \right]$$

$$\Rightarrow \sum_{r=0}^{N_0-1} F_r e^{jm\Omega_0 r} = \sum_{r=0}^{N_0-1} F_r e^{jm\Omega_0 r} = \begin{cases} 0; k \neq m \\ N_0 f_k = N_0 f_m; k = m \end{cases}$$

$$f_k = \frac{1}{N_0} \sum_{r=0}^{N_0-1} F_r e^{jr\Omega_0 k} \quad (\text{Biến đổi DFT ngược})$$

5.3. Biến đổi Fourier nhanh FFT

Đưa ra bởi Turkey and Cooley năm 1965, N_0 phải là lũy thừa của 2

Giảm khối lượng tính toán: $N_0^2 \rightarrow N_0 \log N_0$

$$f_k = \frac{1}{N_0} \sum_{r=0}^{N_0-1} F_r e^{jr\Omega_0 k} \quad F_r = \sum_{k=0}^{N_0-1} f_k e^{-jr\Omega_0 k}$$

Nhân: N_0
Cộng: N_0-1

Tổng cộng cho các hệ số: $N_0 N_0$ phép nhân và $N_0(N_0-1)$ phép cộng

□ Đặt: $W_{N_0} = e^{-j(2\pi/N_0)} = e^{-j\Omega_0}$

□ Các biểu thức DFT được viết lại:

$$F_r = \sum_{k=0}^{N_0-1} f_k W_{N_0}^{kr} \quad f_k = \frac{1}{N_0} \sum_{r=0}^{N_0-1} F_r W_{N_0}^{-kr}$$

5.3. Biến đổi Fourier nhanh FFT

□ Chia f_k thành 2 chuỗi: chẵn và lẻ theo số thứ tự:

$$\underbrace{f_0, f_4, f_8, \dots, f_{N_0-2}}_{\text{sequence } g_k} \quad \underbrace{f_1, f_3, f_5, \dots, f_{N_0-1}}_{\text{sequence } h_k}$$

Biểu thức DFT được viết lại:

$$F_r = \sum_{k=0}^{\frac{N_0}{2}-1} f_{2k} W_{N_0}^{2kr} + \sum_{k=0}^{\frac{N_0}{2}-1} f_{2k+1} W_{N_0}^{(2k+1)r}$$

Ta có: $W_{\frac{N_0}{2}} = W_{N_0}^2$

$$\Rightarrow F_r = \sum_{k=0}^{\frac{N_0}{2}-1} f_{2k} W_{\frac{N_0}{2}}^{kr} + W_{N_0}^r \sum_{k=0}^{\frac{N_0}{2}-1} f_{2k+1} W_{\frac{N_0}{2}}^{kr} = G_r + W_{N_0}^r H_r$$

5.3. Biến đổi Fourier nhanh FFT

$$\Rightarrow F_r = \sum_{k=0}^{\frac{N_0}{2}-1} f_{2k} W_{\frac{N_0}{2}}^{kr} + W_{N_0}^r \sum_{k=0}^{\frac{N_0}{2}-1} f_{2k+1} W_{\frac{N_0}{2}}^{kr} \Rightarrow \boxed{F_r = G_r + W_{N_0}^r H_r}$$

$(0 \leq r \leq N_0 - 1)$

□ Do G_r và H_r là DFT $N_0/2$ điểm nên nó có tính tuần hoàn:

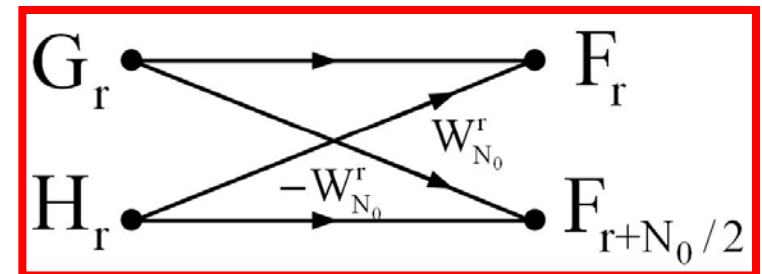
$$G_{r+\frac{N_0}{2}} = G_r \quad \& \quad H_{r+\frac{N_0}{2}} = H_r$$

Mặt khác: $W_{N_0}^{r+\frac{N_0}{2}} = W_{\frac{N_0}{2}}^{\frac{N_0}{2}} W_{N_0}^r = e^{-j\pi} W_{N_0}^r = -W_{N_0}^r$

$$\Rightarrow F_{r+\frac{N_0}{2}} = G_{r+\frac{N_0}{2}} + W_{N_0}^{r+\frac{N_0}{2}} H_{r+\frac{N_0}{2}} \Rightarrow \boxed{F_{r+\frac{N_0}{2}} = G_r - W_{N_0}^r H_r}$$

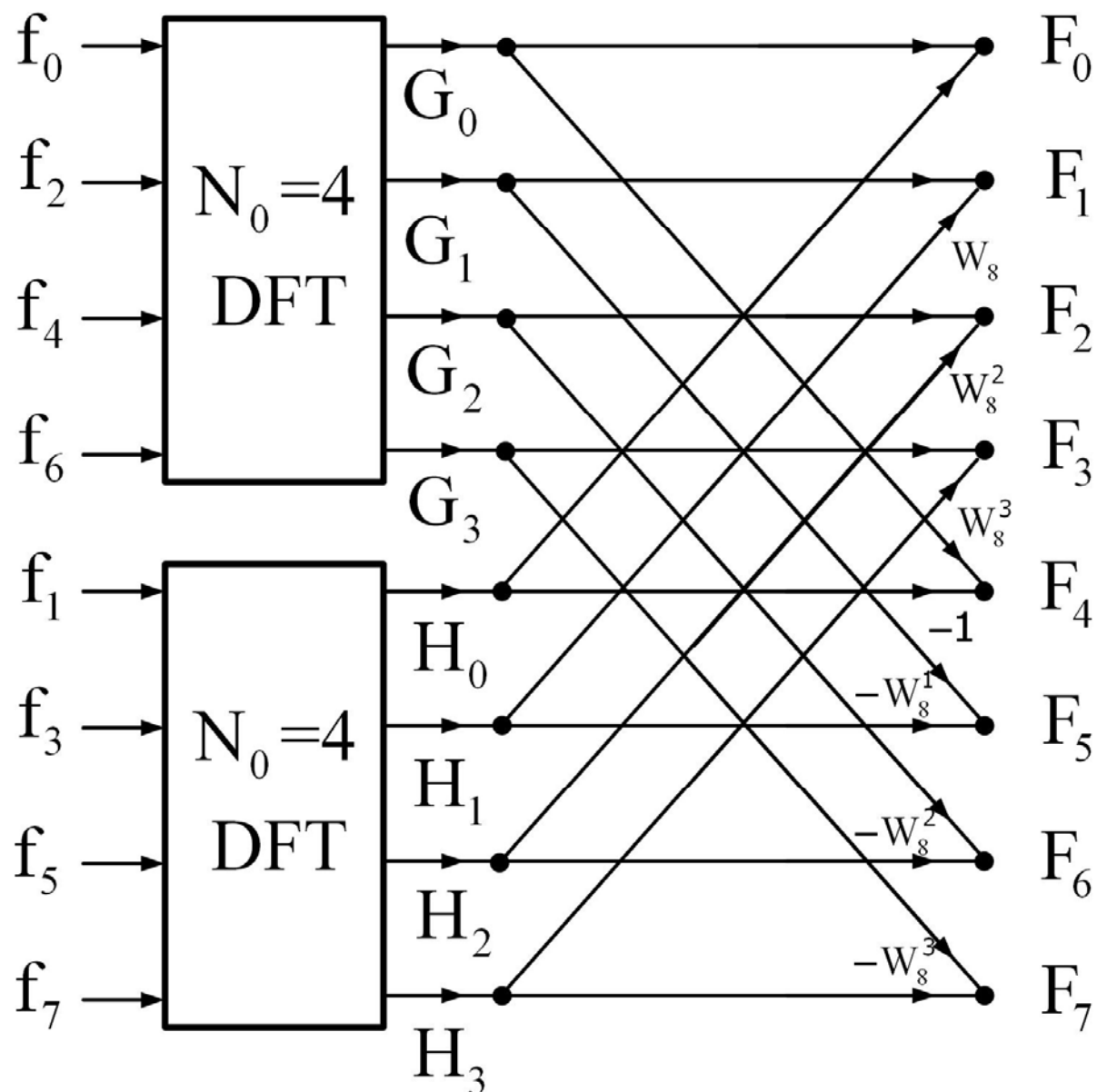
$$\boxed{\begin{aligned} F_r &= G_r + W_{N_0}^r H_r; \quad 0 \leq r \leq \frac{N_0}{2} - 1 \\ F_{r+\frac{N_0}{2}} &= G_r - W_{N_0}^r H_r; \quad 0 \leq r \leq \frac{N_0}{2} - 1 \end{aligned}}$$

$\Leftrightarrow$

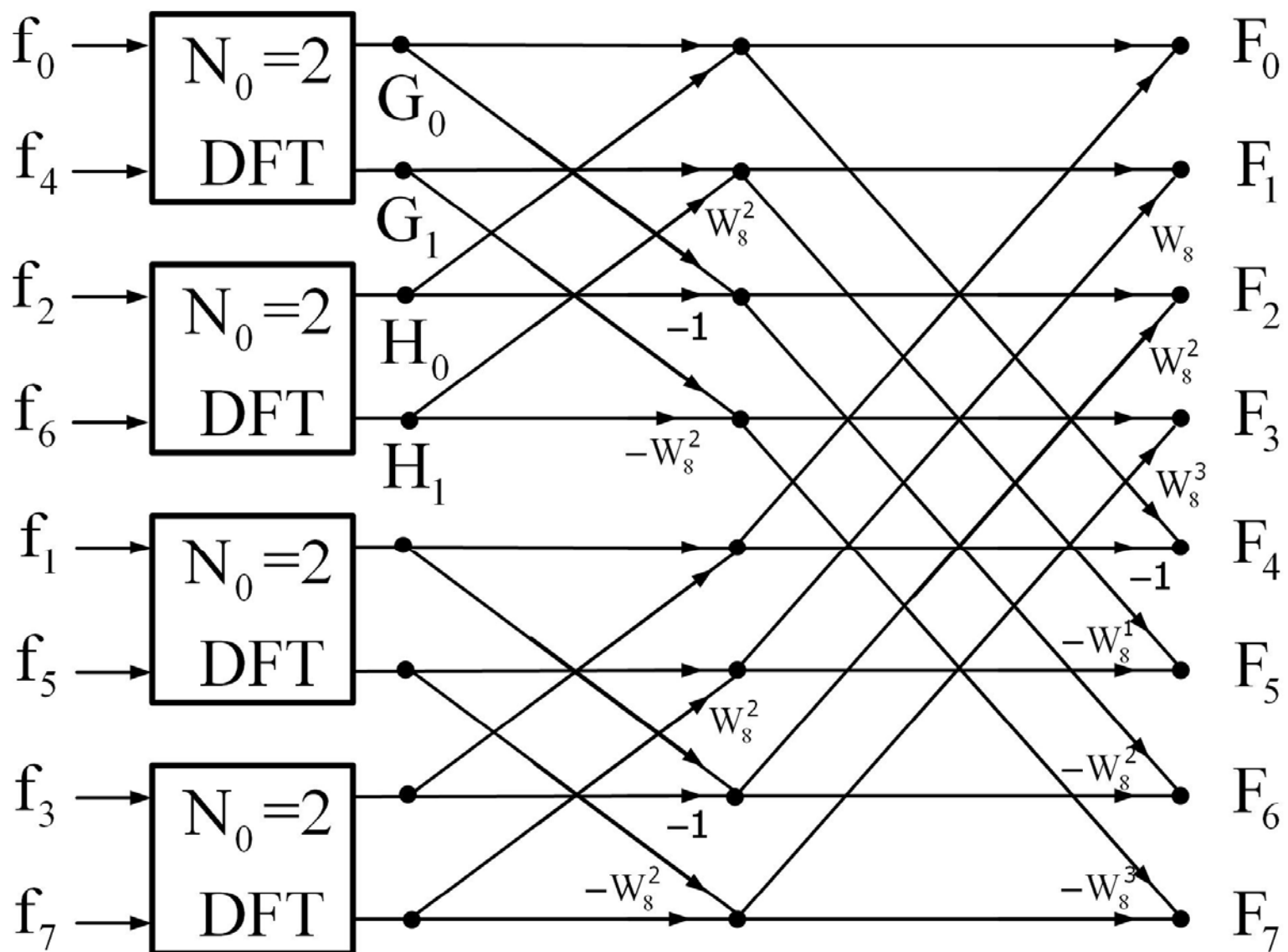

□ Áp dụng tính DFT $N_0=8$ điểm:

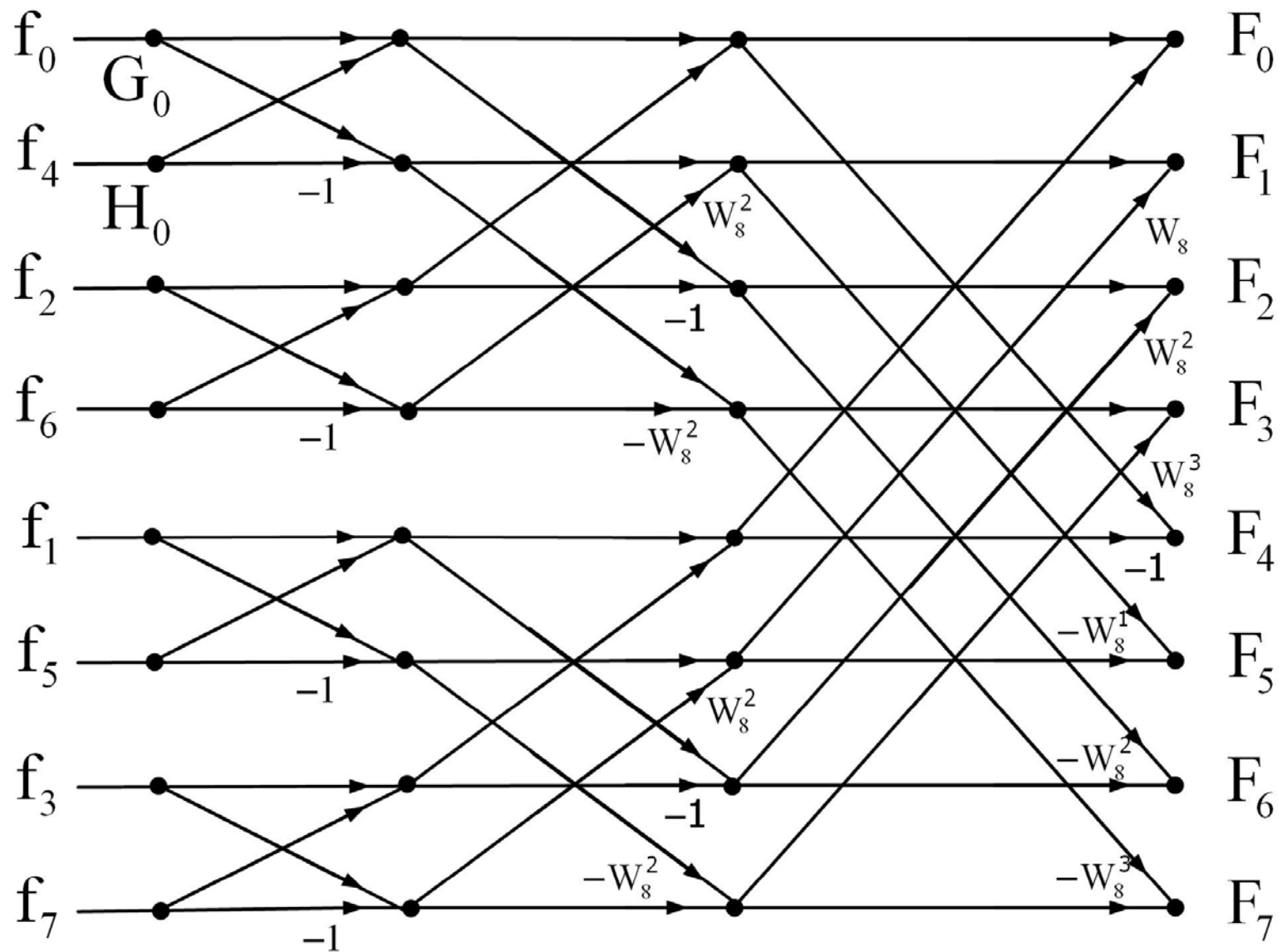
5.3. Biến đổi Fourier nhanh FFT

5.3. Biến đổi Fourier nhanh FFT

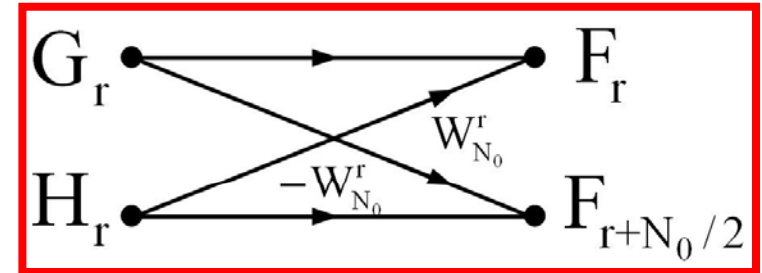
5.3. Biến đổi Fourier nhanh FFT

5.3. Biến đổi Fourier nhanh FFT

$$\begin{aligned} F_r &= G_r + W_{N_0}^r H_r; \quad 0 \leq r \leq \frac{N_0}{2} - 1 \\ F_{r+\frac{N_0}{2}} &= G_r - W_{N_0}^r H_r; \quad 0 \leq r \leq \frac{N_0}{2} - 1 \end{aligned}$$

$\Leftrightarrow$

□ Số phép toán nhân và cộng dùng để tính DFT dùng giải thuật FFT:

- Số phép toán nhân: $\frac{N_0}{2} \log_2 N_0$
- Số phép toán cộng: $N_0 \log_2 N_0$